

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Ингушетия
ГБОУ "СОШ-Детский сад с.п. Джейрах имени И.С.Льянова»

СОГЛАСОВАНО:

Заместитель директора по УВР
Евлоева М.У.

Протокол №1
от 29.08.2023г.

УТВЕРЖДЕНО:

Директор школы
Тачиева Э.М.

Приказ №4
от 01.09.2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета
«Родная литература»

для обучающихся 1 класса

Составитель: Тумгоева Рита Султангиреевна
учитель начальных классов

Джейрах 2023г

Дикхетора каьхат.

Программа оттаяьй ФГОСа компоненташца ювзаяь, г1алг1ай мотт хьехара Г1алг1ай республика дешара министерство хетаяьча хьокхама программага хьежжа 1 класса г1алг1ай мотт хьехара долча дешара книжках. Книжка чулоацам оттабаьраш: К.А.Гагиев, Н.Д.Котиева, Оздоев, А.О. Мальсагов..

Юхььанцарча классашка дешара урокаш хьехаш болча хьехархошта хьалхашка доккхий а бехктохкаме а декхарац латт: дешархой шаьра, нийса, кхетадеш, кьоастадеш деша 1омабар; дешара книжкаш т1арча произведеней чулоацам бовзийтар а цар керттера уйла йовзийтар а.

Эрсий йоазонхой произведенеш юкьеяхьара ма1ан да г1алг1ай эрсии литература в1аши ювзаяра, метта к1оаргалонаш, хозал тахкар, шинна метта безам т1абахийтар, сага кхетаме мел лоарх1аме да цу литература чулоацамо хьехар берашта д1ахайтар.

Программа лерх1ам ба:

- дешархой 1омабе шаьра, кхетам болаш, оаз тоаеш тайп-тайпара тексташ еша;
- дешара безам т1абахийтар, ч1оаг1бар, книжка дезадалийтар, из харжа а шоаш деша а хар;
- художественни х1ама довзара безам кхебар, произведенеш ешаш дешархоша шоашта хетар дувцар, хьагойтар, оазаца а дешашца а сурташ дехкар;
- доттаг1алах, дикалах, эзделах, бакьдарах кхетам шербар, г1алг1ай литература езаялийтар, цун чулоацамца дешархой дика оамалаш кхеяр.

Дешара ларда сурт-сибат.

- Ладувг1а хар, шийга дувцар нийса кхетадар, хаттарашта жоп дала хар, текста чулоацам арг1-арг1аг1а хургболаш д1анийсбе хар.
- Сабаре, дешдоакьошца дешарца шаьра, кхетаме дешара д1ат1авалар, нийса, б1арчча дешашца, ч1оаг1а деша хар. Т1ехь-т1ехьаг1а сихлуш деша хар.

Литература хара пропедевтика.

- Тайп-тайпара уйлаш йола предложенеш текст йоацалга а, текст сенах оал а хар. Текста чулоацам а кертера уйла а дешархочоа шийна хьаала хар.
- Текста чулоацам хьабувцар, дешалехьа сюжета чу хетаргахьа дувцаргдар е хургдар хьаала хар.
- Дешархошта хьехархочун новкьосталца ха деза текста юкьера синонимаш, антонимаш, эпитетах хьалеха.

Байта а проза а чулоацам в1аши биста, тайп-тайпара жанраш йовза.

Дешархой кхоллама болх.

-Йовхьамех дешар, хьхьокхар, багах а дешашца а сурт дилар, тоае езаца текстаца тайп-тайпара болх бе хар, шера ханашка хьежжа, 1алама хьал довзаш хила.

1класса дешархочун ховш хила дезачун ларда эшамаш.

Дешар.

Уйла т1айохийташ, нийса, б1арчча дешашца дешара т1авалар. **1 ахшера** ч1оаг1ача оазаца ца йовза текст ешаш 40-50 дош а кхы а дукхаг1а а деша.

2 ахшера дешар кхетадеш, нийса, оаз а тоаеш, б1арчча дешашца, эша сихал а ч1оаг1ал а йолаш ца йовза текст ешар 55-60 дош, кхы а дукхаг1а дешар.

Дешархошта ха деза:

- дешачун тиллача ц1ера уйла е, цун чулоацамцара бувзамах, кертера уйла, цун къайлаг1а дола ма1ан малаг1а да, шоай ц1и тилла;
- произведене ц1ерага а сурташка а хъежжа дувцаргдар фуд хар;
- кертера дешаш хъалеха, хъехархочун хаттарашта жоп дала ха;
- жоп ч1оаг1деш чулоацам чура эша предложенеш хъалехар;
- шоаш текста доаг1а хаттараш оттаде;
- текст доакъошта екъа, шоаш цу доакъошта ц1и тилла;
- текста кертера уйла хъаала, из текста ц1ераца ювзае;
- произведенешка бувчаца турпалхоех шоашта хетар дувцар, дийшачох шоашта хетар хъаалар, кортрбар;
- чулоацам нийса а дукха х1ама юкъе ца дутащ а хъадувца;
- текста дешаш а предложенеш а юкъейоалаш хоржаш деша;
- байташ а з1амига дакългаш а дагахъа 1омаде, эшача тайпара сиха, оаз тоаш, ч1оаг1а, текстага хъежжа;
- тайп-тайпара литературни жанраш шоайла къоастае ха (дувцар, фьлг, байт, к1оанолг, шира дувцар, ховли-довзали, кица, дагардерг, илли, кх. д1. а).

Метапредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархочунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хъежжа. Деша дешара лерх1амашка хъежжа.
- Массанеца цхъана урока план оттае ха, произведени чулоацам хъабувцара план оттае ха. Планага хъежжа беш бола болх тахкар, баъча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.
- З1амигача тоабаца е шинне цхъана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а хъакъоастадар. Урок йодаш беча балхах раъза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхувш хилар хъахъокхар.
- Ше баъча балха раъза хилар е ца хилар дешархочо ший ло1амаг1а хъаалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохам бе ха, хъехархочо хаттарашца новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из таха.
- Произведенеш шоайла йиста, в1ашкаоттае, юкъарадар а тарадоацар а хъаоалаш.
- Дийшачун дакъа диста мукъама е илли дакъаца, е суртаца, е кицаца.
- Произведени турпалхочо дечун бахъан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доаг1а масалаш доаладе, даържа дувзаденна къамаъл де.
- Г1алг1ай фьлгаш кхоллара лерх1ам ха, цар лу пайда, цар лерх1ам ха.

- Поэзи а проза а шоайла кьоастае ха, литературнии 1илман кхетам балара тексташи санна.
- Кхоллама навькаш хьахьокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалувцаш, проектни т1адуллараш кхоачашдеш.
- Дешашдар кхетаде, дийшар лоацца таблица чу а схема чу а д1аязде ха.

Коммуникативни УУД.

- Дувцара кьамаьл отгаде, урока болх беш кадай хила, хаттараш тела. Диалоге, тоабах болх беш дакъа лаца. Шийна бакъахьа хетар ч1оаг1деш, кхычарца кьамаьл де хар.
- Темага хьежжа 5-6 предложенех дувзадена кьамаьл отгаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхычунга ладувг1а ха, кьовсама юкье дакъа лаца.
- Произведени урпалхочо даьчун мах бе, эзди дешашца кьамаьл де.
- Кхыча дешархой урока баьча балха мах бе ха, оттаяьча критерешца.
- Барт бара кийча хилар хьахьокхар, кьовсам, дов е цатоам д1абаккхара тайп-тайпара вариациеш йоалае ха.
- Бокхийчарца кьамаьл деш, книжкаши, дошлоргаши, энциклопедеши дешаш кердадар, пайдабар леха.
- Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) бокхийчар новкьосталца кийчъяр, проекта темага хьежжа, слайдашка хьежжа темах лаьца лоацца дувца.

Личностни.

- Художественни произведенеш ешарца дезала юкьера безама керттера хьал хар (барт хилар, сий дар, безаме, кьахетаме, в1аши новкьостал деш хилар)
- Ше ваьнна моттиг ховш хила, ше малаг1ча этносаца лоарх1аш ва ха. Кхыча кьамех цар сий деш кьамаьл дар.
- Кхыйола культураш а, кьамаш а долга ховш хилар, дикаг1а довзачарех хьадувца ха, культураца е динаца шоай культура е дина таракетараш хьаала хар (нохчий, татараш, 1арбий, сирийцаш, кх. д1а).
- Юкья а ца лелхаш, кхычунга ладувг1а ха, ший уйла сатийна д1аалар, тайп-тайпара аргументаш а йоалаеш. Дешархой в1аш кьовсам балара бахьанаш ха.
- Ц1аг1а а классе а книжкаш дешара т1акхувш хилар хьахьокхар, библиотеке ахар, мукья волча хана, урока эша материал кийчъяр.
- Йоазонхой кхолламах ха безам болаш хилар хьахьокхар, шийна эггара ч1оаг1аг1а безачар ц1ераш яха хар, безара бахьан а хьаалар.
- Литературни кхоллама болх шийна эшаш болга хар.
- Ишколе вахара бокьонаш йовзар, цар дешархочоа луп айда малаг1а ба хар. Дикача дешархочун масалаш доаладе йийшача произведени юкьера.
- Сага новкьостал доацаш ше болх бе ховш хила, ше даьчох жоп дала дезалга ховш хила.

-Поэтически деша хозал ховш хила, йозонхочо дешашца сурт дулаш доладаь дешаш хъалаха ховш хила. Хозахийта дешаш а эпитеташ а шоай къамаьла юкъедоаладар.

-Эзделаца дар доацар ховш хила, литературни турпалхоехи эздийча сагахи йоахка оамалаш хъаювцаха, г1улакхаца дар доацар къоастаде ха.

- Дешаш а яздеш а нийса ваг1араи б1аргий са толха ца дараи йоаг1а бокъонаш ховш хила. К1аьдвалар д1адоаккхаш е еза упражненеш йовзаш, уж еш хила. Саг унахц1ена хилара бокъонаш ц1аг1а а накъайоалаш лелае ха.

Урока №	Урока тема	Сахьаташ	Ха
------------	------------	----------	----

1	Вай даьй-мохк. Гуйрен беркат. Хаьсий беш.	1	
2	Коа леладу оалхазараш. Коа т1ара хьайбаш. Хьуна оакхарий.	1	
3	Нах д1а-хьа уха г1ирсаш. Ишколера буфет. Дешархочун 1уйре. Тха класс.	1	
4	Алапаш А, а, М, м.	1	
5	Алапаш У, у, Р, р.	1	
6	Алапаш Ш, ш, И, и.	1	
7	Алапаш Н, н, С, с.	1	
8	Алапаш Л, л, О, о.	1	
9	Алапаш Д, д, Х, х .	1	
10	Алапаш З, з, К, к.	1	
11	Алапаш Е, е.	1	
12	Алапаш В, в, Б, б.	1	
13	Алапаш Т, т, Я, я.	1	
14	Алапаш Г, г, Й, й.	1	
15	Алапаш Ц, ц, Ч, ч.	1	
16	Алапаш 1, 1, Г1, г1 .	1	
17	Алапаш П, п, Кх, кх .	1	
18	Алапаш Ж, ж, ж1, б1, з1, в1, д1 .	1	
19	Алап к1аьда хьарак (ь) . Алапаш Аь, аь .	1	
20	Алапаш Хь, хь, Ю, ю .	1	
21	Алапаш Ф, ф, Э, э .	1	
22	Алап ч1оаг1а хьарак (ъ) . Алапаш Къ, къ .	1	
23	Алапаш К1, к1 .	1	
24	Алапаш Т1, т1 , П1, п1 .	1	
25	Алапаш Ч1, ч1, Х1, х1 .	1	

26	Алапаш Ц1, ц1, Яь, яь .	1	
27	Алапаш ы, Ё ё .	1	
28	Алапаш Щ, щ .	1	
29,30	Шолха алапаш .	2	
31-32	1омадаър ч1оаг1дар. Дешаш а предложенеш а ешар.	2	

Календарни- тематически план дешарах 1 класс (к1ира 2 с.).

Урока №	Урока тема	Сахъаташ	Ха
1	Школен г1ирс. Ахка. Гуйре.	1	
2	Вай даъй-мохк. Гуйрен беркат. Хаъсий беш.	1	
3	Коа леладу оалхазараш. Коа т1ара хъайбаш. Хъуна оакхарий.	1	
4	Нах д1а-хъа уха г1ирсаш. Ишколера буфет. Дешархочун 1уйре. Тха класс.	1	
5	Оаз а алап а А, а.	1	
6	Оаз а алап а М, м.	1	
7	Оаз а алап а У, у.	1	
8	Оаз а алап а Р, р.	1	
9	Оаз а алап а Ш, ш.	1	
10	Оаз а алап а И, и.	1	
11	Оаз а алап а Н, н.	1	
12	Оаз а алап а С, с.	1	
13	Оаз а алап а Л, л.	1	
14	Оаз а алап а О, о.	1	
15	Оаз а алап а Д, д.	1	
16	Оаз а алап а Х, х.	1	
17	Оаз а алап а З, з.	1	
18	Оаз а алап а К, к.	1	
19	Оаз а алап а Е, е.	1	
20	Оаз а алап а В, в.	1	
21	Оаз а алап а Б, б.	1	
22	Оаз а алап а Т, т.	1	
23	Оаз а алап а Я, я.	1	
24	Оаз а алап а Г, г.	1	
25	Оаз а алап а Й, й.	1	
26	Оаз а алап а Ц, ц.	1	
27	Оаз а алап а Ч, ч.	1	
28	Оаз а алап а 1, .	1	
29	Оаз а алап а Г1, г1.	1	
30	Оаз а алап а П, п.	1	
31	Оаз а алап а Кх, кх.	1	
32	Оаз а алап а Ж, ж.	1	
33	Алапаш ж1, б1, з1, в1, д1 дола дешаш.	1	
34	Алап к1аьда хъарак (ь).	1	
35	Оаз а алап а Аь, аь.	1	
36	Оаз а алап а Хь, хь.	1	
37	Оаз а алап а Ю, ю.	1	
38	Оаз а алап а Ф, ф.	1	
39	Оаз а алап а Э, э.	1	

40	Алап ч1оаг1а хъарак (ъ).	1	
41	Оаз а алап а Къ, къ.	1	
42-43	Оаз а алап а К1, к1.	2	
44	Оаз а алап а Т1, т1.	1	
45	Оаз а алап а П1, п1.	1	
46	Оаз а алап а Ч1, ч1.	1	
47	Оаз а алап Х1, х1.	1	
48	Оаз а алап а Ц1, ц1	1	
49	Оаз а алап а Яъ, яъ.	1	
50	Оаз а алап а ы.	1	
51	Оаз а алап а Ё, ё.	1	
52	Оаз а алап а Щ, щ.	1	
53	Абат. Х1анз вайна деша хов. Даъхен сурташ.	1	
54	Нана. Барх1лаг1а март.	1	
55	Ахъмад. Йоккха саг.	1	
56	Харц ма ле.	1	
57	Маъкх, малх, машар. Кхораш. Циски дахкеи. Готахъазилг.	1	
58	Дика дешархо. Н1ана.	1	
59	1ийса. Цогали пхъагали.	1	
60	Б1аъстан юхъ. Ди д1аъхлуш доаг1а. Кино.	1	
61	Гуйре. Сомий беш. Алкхашк. Ахка. Г1о вай, г1о вай. К1а.	1	